

รูปแบบการขุนโคกลางน้ำและโคปลายน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(Yearling and late fattening form in in the northeastern region)

พนวัชร ปฐมวงศ์ไพรัช

Panawat Patomvongpriruch

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษาลักษณะการเลี้ยงโครูปแบบโคกลางน้ำและปลายน้ำได้ทำการรวบรวมและศึกษาจากเอกสารวิชาการและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 10 ฉบับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ถึง ปี พ.ศ.2566 จากการศึกษาพบว่าใน ส่วนของรูปแบบของการเลี้ยงโครูปแบบโคกลางน้ำนั้นมีความเหมาะสมกับ เกษตรกรที่มีประสบการณ์ยาวนาน ในการเลี้ยง พบว่าการขุนโคกลางน้ำนั้นประกอบไปด้วย ต้นทุนคงที่ คิดเป็นร้อยละ 1.57 ซึ่งส่วนใหญ่เป็น ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด ในส่วนต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 98.43 ซึ่งรูปแบบการขุนโคปลายน้ำเหมาะสมกับ เกษตรกรที่มีช่องทางในการขายหลากหลายและการติดตามราคาสถานการณ์อาหารชั้นสถานการณ์ตลาดและ วิธีทางการ โดยการขุนโคปลายน้ำนั้นประกอบไปด้วยต้นทุนคงที่ คิดเป็นร้อยละ 1.26 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นต้นทุนที่ ไม่เป็นเงินสด ส่วนต้นทุนผันแปร คิดเป็นร้อยละ 98.74 ของต้นทุนรวม ทั้งนี้ทั้งสองรูปแบบวิธีการขุนโคต้องมีความรู้ในเรื่องของการตลาด, ห่วงโซ่อุปทาน และวิธีการตลาดรวมไปถึงต้องทันต่อสถานการณ์ด้านราคา จำหน่ายโค, ราคาอาหารชั้น

คำสำคัญ : ต้นทุน ผลตอบแทน โคกลางน้ำ โคปลายน้ำ

บทนำ

ปัจจุบันการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยมีการเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบันโดยจากข้อมูลปศุสัตว์ปี พ.ศ.2564 มีจำนวนโคเนื้อ 7,364,967 ตัว เนื่องจากการบริโภคเนื้อโคของโลกเพิ่มขึ้นในทุกปี จากข้อมูลระหว่างปี 2559-2564 มีการบริโภคเนื้อโคของโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.28 ต่อปี โดยในปี 2564 การบริโภคของโลกมีปริมาณ 59.57 ล้านตัน การเลี้ยงโคเนื้อได้ขยายตัวไปมาก แต่อย่างไรก็ตามปริมาณเนื้อโคก็ยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการ (ภัทรภร, มปป.) โดยประเทศไทยมีเกษตรกรผลิตโคเนื้อจำนวน 1,096,616 ราย แหล่งเลี้ยงโคเนื้อที่สำคัญอยู่ในบริเวณแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี (กรมปศุสัตว์, 2564) ซึ่งเป็นแหล่งผลิตโคเนื้อสำหรับบริโภคภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ ซึ่งเป็นรายได้สำหรับเกษตรกรที่ทำการปศุสัตว์เกี่ยวกับโคเนื้อขุน ไม่ว่าจะป็นเกษตรกรที่ทำเป็นอาชีพหลักหรือทำเป็นอาชีพเสริมแต่ในการผลิตโคขุนควรคำนึงถึงปัญหาเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิต ซึ่งเกษตรกรอาจขาดความรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเป็นผลให้อาจเกิดการขาดทุนจากการผลิต โดยมีการผลิตโคขุนหลากหลายวิธี เช่น การผลิตโคกลางน้ำ และการผลิตโคปลายน้ำ เป็นต้น

ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบเป็นการนำโคมาเพิ่มน้ำหนักแล้วทำการขายเอากำไรเหมือนกัน แต่เป็นการขุนโคในรูปแบบที่แตกต่างกันในเรื่องของช่วงอายุโคในการนำมาขุนรวมถึงระยะเวลาในการเข้าขุน ,วิธีการใช้อาหารในการขุน, ห่วงโซ่อุปทาน และ วิธีทางการตลาด

ดังนั้น สัมมนาฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการขุนระหว่างการผลิตโคกลางน้ำและการขุนโคปลายน้ำต่อต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อขุนเพื่อเป็นข้อมูลและช่วยในการแก้ปัญหาสำหรับเกษตรกรที่สนใจ

สถานการณ์โคเนื้อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

จากข้อมูลปศุสัตว์ปี 2564 มีเกษตรกรจากข้อมูลปศุสัตว์ เขต 3 และ เขต 4 เท่ากับ 693516 คน ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 63.24 % ของทั้งประเทศ และมีจำนวนโคเนื้อทั้งหมด 3757421 ตัว คิดเป็นสัดส่วน 51.02% ของทั้งประเทศ แหล่งเลี้ยงโคเนื้อที่สำคัญอยู่ในบริเวณแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยได้แก่ จังหวัด นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี (กรมปศุสัตว์, 2564) โดยในประเทศไทยแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือพันธุ์โคเนื้อที่เป็นที่นิยมในการนำมาขุน ได้แก่ พันธุ์ บราห์มัน, ลูกผสมบราห์มัน, พันเมือง (วัวกระโดน), ลูกผสมชาโลเลห์ และลูกผสมสายพันธุ์อื่นๆ

สถานการณ์ราคาโคเนื้อ

จากข้อมูลราคาโคเนื้อเดือนกุมภาพันธ์2565 ราคาเฉลี่ยของโคเนื้อที่เกษตรกรทั่วประเทศขายได้เฉลี่ยเท่ากับ 99.30 บาท/กก. ราคาขายปลีกเฉลี่ยของเนื้อโค ณ ตลาดกรุงเทพฯ เท่ากับ 255 บาท/กก. (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมการค้าภายใน, 2565) ราคาโคเนื้อแถบภาคอีสาน เดือนมิถุนายน 2565 มีราคาอยู่ในช่วง 98-102 บาท (VPG Channel, 2022 06 มิถุนายน)

สถานการณ์ราคาตลาดพืชอาหารสัตว์

จากข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2565 ราคามันสำปะหลัง ราคาเฉลี่ยหัวมันสำปะหลังสด 2.29 บาท/กก. โดยคาดว่า ราคามันสำปะหลังจะปรับตัวสูงขึ้น ราคาเฉลี่ยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้นไม่เกิน 14.5% 8.98 บาท/กก. ราคาเฉลี่ยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ความชื้นเกินกว่า 14.5% 7.26 บาท/กก. ขณะที่ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากราคาข้าวสาลีและกากถั่วเหลืองที่ปรับเพิ่มขึ้นสถานการณ์ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กก. (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรและกรมการค้าภายใน, 2565)

สายพันธุ์ที่นิยมในตลาด ผู้ซื้อ-ผู้ขาย

วัวที่นำมาขายที่ตลาดนัดโคกระบือส่วนใหญ่ มีอยู่ประมาณ 5 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์ วากิว บาซิล บราห์มัน วัวพันธุ์ไทย ชาร์โรเลส์ โดยในปัจจุบันนิยมซื้อวัวสีแดงสายพันธุ์บราห์มัน หรือ ลูกผสมบราห์มันเป็นหลัก (หนังสือพิมพ์สื่อมวลชน., 2019) รวมถึงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็มีความนิยมคล้ายคลึงกันคือ สีแดง, บราห์มัน หรือ ลูกผสมบราห์มัน เป็นหลัก

การเลี้ยงโครูปแบบโคกลางน้ำ สายพันธุ์ลูกผสมพื้นเมืองบราห์มัน

- วิธีการเลี้ยงแบบโคกลางน้ำ

การผลิตโคกลางน้ำ หมายถึง การซื้อลูกโคหย่านที่มีน้ำหนักประมาณ 200-250 กิโลกรัม มาทำการขุนเป็นระยะเวลา 6-8 เดือน จนได้โครุ่นที่มีน้ำหนักประมาณ 300-350 กิโลกรัม จึงจำหน่าย (นลินี และคณะ, 2564) กลุ่มนี้ในประเทศเรียกกลุ่ม yearling แยกออกเป็นกลุ่มย่อยอีก คือ กลุ่มผู้เลี้ยงพวก yearling จากหย่านมาเลี้ยงถึงอายุ 12 เดือน กลุ่มผู้เลี้ยงพวก Yearling จาก 12 เดือน - 18 เดือน และกลุ่ม ผู้เลี้ยง Long Yearling จาก 18 - 24 เดือน คือพวกเลี้ยงลูกโคหลังหย่านซื้อลูกโคที่หย่านม 205 วัน (จากพวก 1) แล้วเอามาเลี้ยงดูอีก 160 วัน จนครบอายุ 365 วัน หรือ 1 ปี แล้วขายเพื่อการส่งขุน

- ปัจจัยที่ทำให้สมควรเลี้ยงโค รูปแบบโคกลางน้ำ

1. ราคาอาหารชั้นมีราคาต่ำ

เพราะ วัวที่นำมาขุนเป็นวัวหลังหย่านมซึ่งเป็นช่วงอายุที่มีค่า ADG สูง แต่ Feed intake ต่ำ หมายความว่า ในการขุนลักษณะนี้ต้องเน้นที่คุณภาพของอาหารมากกว่าปริมาณอาหารทำให้กลไกราคาอาหารชั้นมีผลต่อต้นทุนการเลี้ยงรูปแบบโคกลางน้ำ

2. ความแตกต่างของราคาระหว่างโคก่อนขุนกับโคหลังขุนมีน้อย

เพราะ การขุนโครูปแบบโคกลางน้ำเป็นการขุนโคอายุน้อย จึงทำให้มีตัวเลือกในการตัดสินใจขายที่มากขึ้นเช่น หากราคาโคเนื้อขณะนั้นมีราคาต่ำ ก็สามารถที่จะยึดเวลาขายออกไปได้โดยการขุนต่อให้โคเจริญต่อไป (ภัทรภร, มปป.)

3. มีประสบการณ์การเลี้ยงดูโคเนื้อสูง

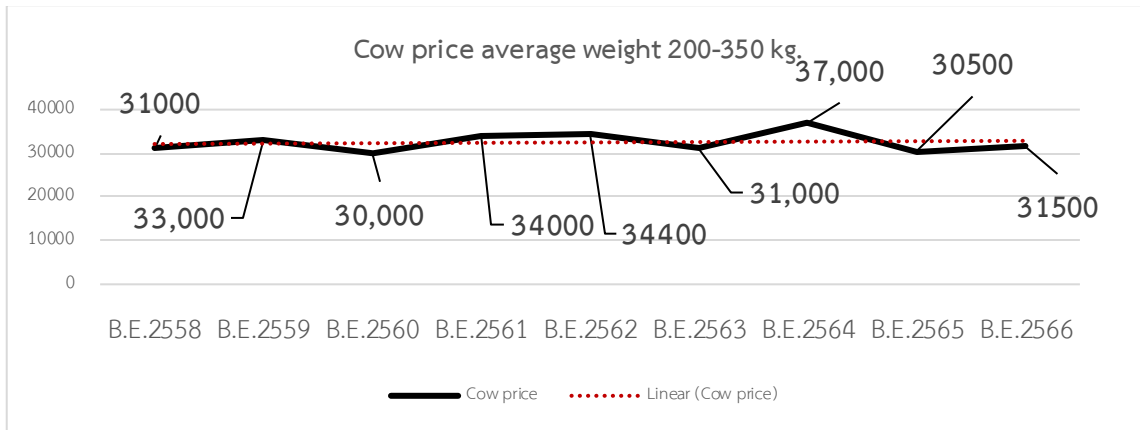
เพราะ การเลี้ยงโคหรือขุนโคที่มีอายุน้อยมักจะต้องอาศัยการดูแลที่มากกว่าโคใหญ่ (ภัทรภร, มปป.)

4. มีความสามารถเลี้ยงในขนาดใหญ่ได้

เพราะการเลี้ยงในขนาดใหญ่จะทำให้มีอำนาจต่อรองในหลายเรื่องเช่น เมื่อซื้ออาหารขึ้นจำนวนมากจะทำให้มีราคาถูกกว่าซื้อทีละน้อย รวมถึงอำนาจในการต่อรองกับตลาดเมื่อเวลาขายจะสามารถมีตัวเลือกขายมากกว่าการเลี้ยงขนาดเล็ก

- ราคาโคกลางน้ำ

Chart 1 Price of cattle with an average weight of 250-350 kilograms from 2015 to 2023

หมายเหตุ : เป็นราคาที่เกิดจากการซื้อขายต่อรองกันตามความสามารถหรือตามความสมัครใจซื้อขาย

Source:

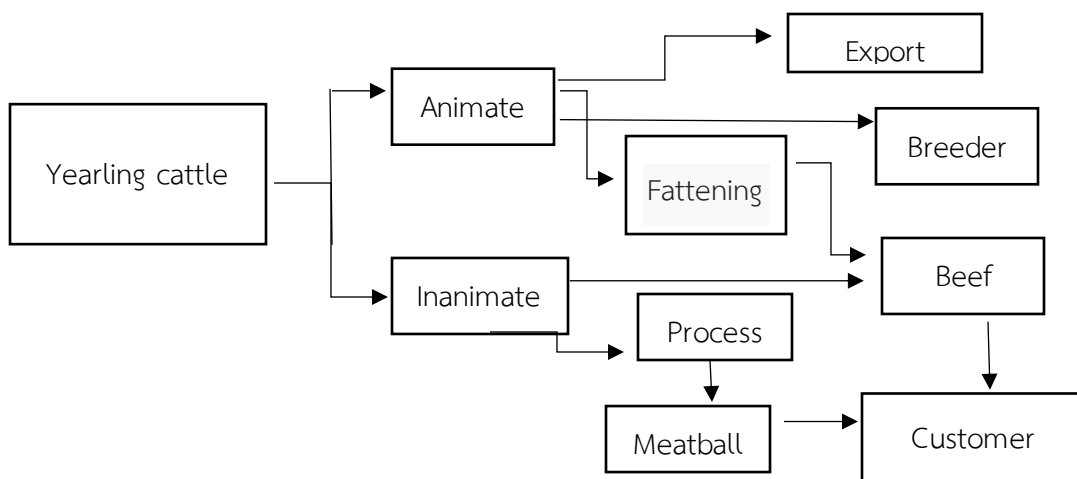
ราคาวัวจากตลาดนัดวัว-ควาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึง ปี พ.ศ.2566

นลินี และคณะ, (2564)

ลัดดา และคณะ, (2559)

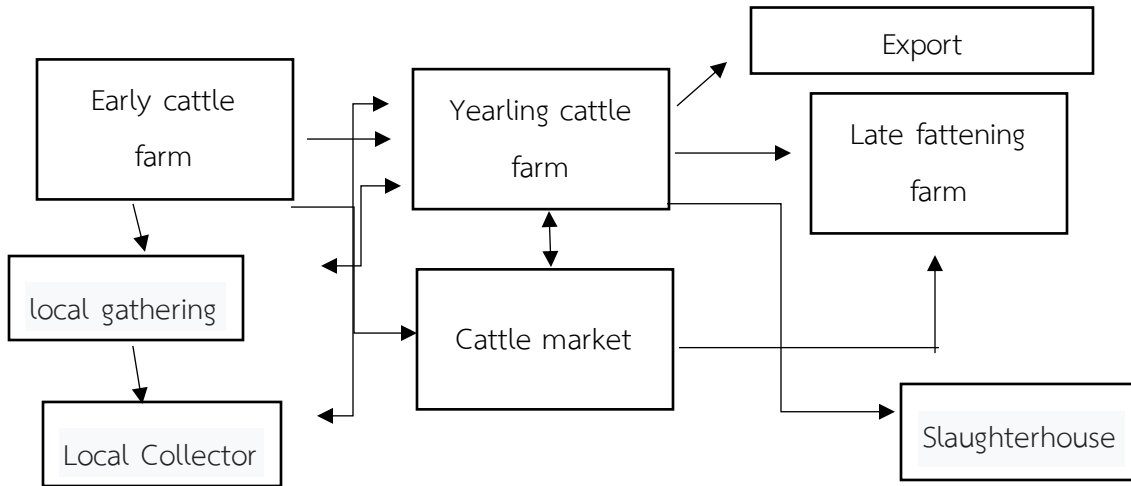
- ห่วงโซ่อุปทาน

Chart 2 Diagram showing the yearling cattle supply chain

- วิธีทางการตลาด

Chart 3 Diagram showing marketing methods for yearling cattle

การเลี้ยงโครูปแบบโคปลายน้ำ สายพันธุ์ลูกผสมพื้นเมืองบราห์มัน

- วิธีการเลี้ยงแบบโคปลายน้ำ

การซื้อโครุ่นที่มีน้ำหนักประมาณ 300-350 กิโลกรัม มาทำการตอนแล้วขุนต่อเป็น ระยะเวลาประมาณ 8-10 เดือน จนมีน้ำหนัก 500 กิโลกรัม ขึ้นไป จึงจำหน่าย เป็นพวกเลี้ยงโคขุนเพื่อเอาไปฆ่า ส่วนมากจะต้องไปซื้อโคของกลุ่มกลางน้ำ มาจำนวนมากๆ เอามาขุน อาจเลี้ยงต่ออีก 8 เดือน พออายุประมาณ 20 เดือน ก็ขุนต่ออีก 4 เดือน ขุนดูแลอย่างดีเนื้อจะได้มีคุณภาพดี (นลินี และคณะ, 2564)

- ปัจจัยที่ทำให้สมควรเลี้ยงโค รูปแบบโคปลายน้ำ

1. ความแตกต่างของราคาระหว่างโคก่อนขุนกับโคหลังขุนมีสูง

ถ้าความแตกต่างของราคาระหว่างโคก่อนขุนกับโคหลังขุนมีมาก ควรจะขุนโคใหญ่ (ภัทรภร, มปป.) เนื่องจากราคาเนื้อหลังขุนมีสูงดังนั้น การขายโคใหญ่ที่มีน้ำหนักมาก จึงเหมาะกับช่วงราคาเช่นนี้

2. ราคาอาหารชั้นมีราคาสูง

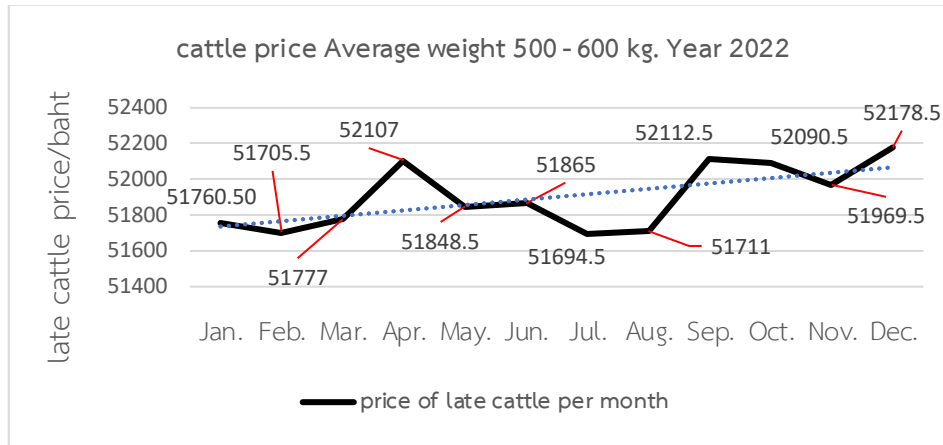
เพราะโคใหญ่มีค่า Feed intake ที่มากกว่าโคขนาดเล็กหมายความว่า การขุนในลักษณะนี้เน้นที่การให้กินให้เยอะมากกว่าการเน้นที่คุณภาพอาหาร ดังนั้นหมายความว่าสามารถหาหญ้าหรือพืชอาหารสัตว์อื่นมาทดแทนอาหารชั้นเพียงอย่างเดียวเพื่อเปลี่ยนเป็นน้ำหนักตัวได้ดี

3. มีช่องทางการขายหลากหลาย

ตลาดการขายโคขุนมีหลายตลาดและหลายระดับ ซึ่งแต่ละตลาดก็ให้ผลตอบแทนแตกต่างกันเล็กน้อยตามระดับคุณภาพของตลาด ดังนั้น การมีช่องทางการติดต่อกับหลายตลาดจะส่งผลให้เราขายโคเนื้อได้สมราคาตามที่ควรจะได้รับตามคุณภาพของโคที่เราขุน

- ราคาโคปลายน้ำ

Chart 4 late cattle price Average weight 500 - 600 kg or more

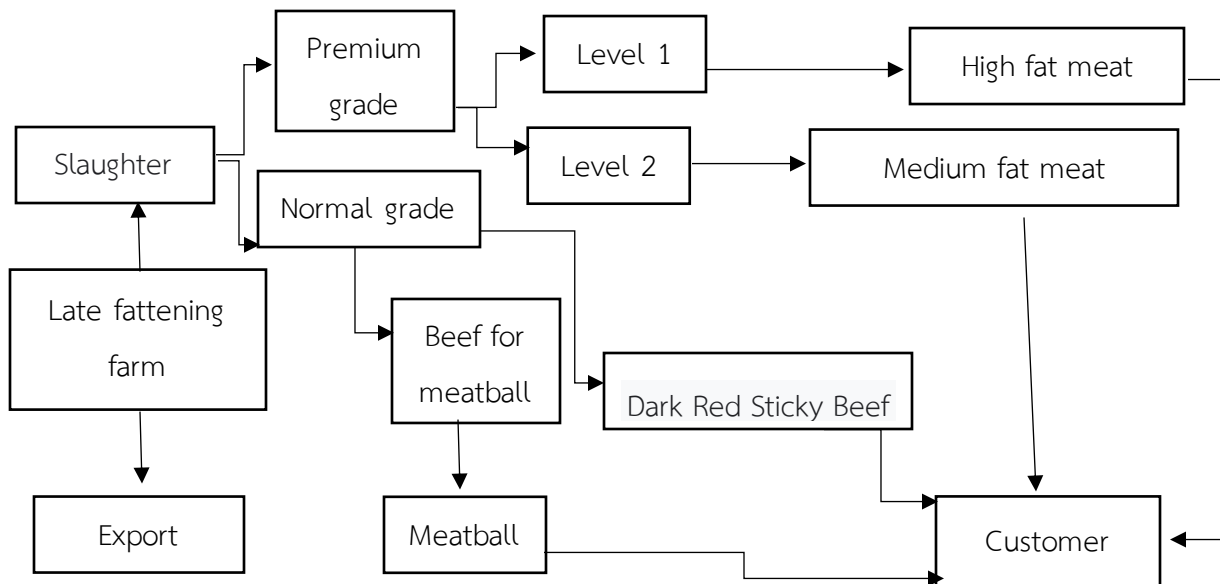

หมายเหตุ : ราคาโคคิดจาก ราคาโคเนื้อ บาท/กก. x น้ำหนักมีชีวิตเฉลี่ย 550 กิโลกรัมต่อตัว
 ราคาโคเนื้อ บาท/กก เป็นราคาเฉลี่ยรวมเกษตรกรทั้งประเทศของแต่ละเดือนรวบรวมโดยกรมปศุสัตว์

Source: สุวรรณณี (2566)

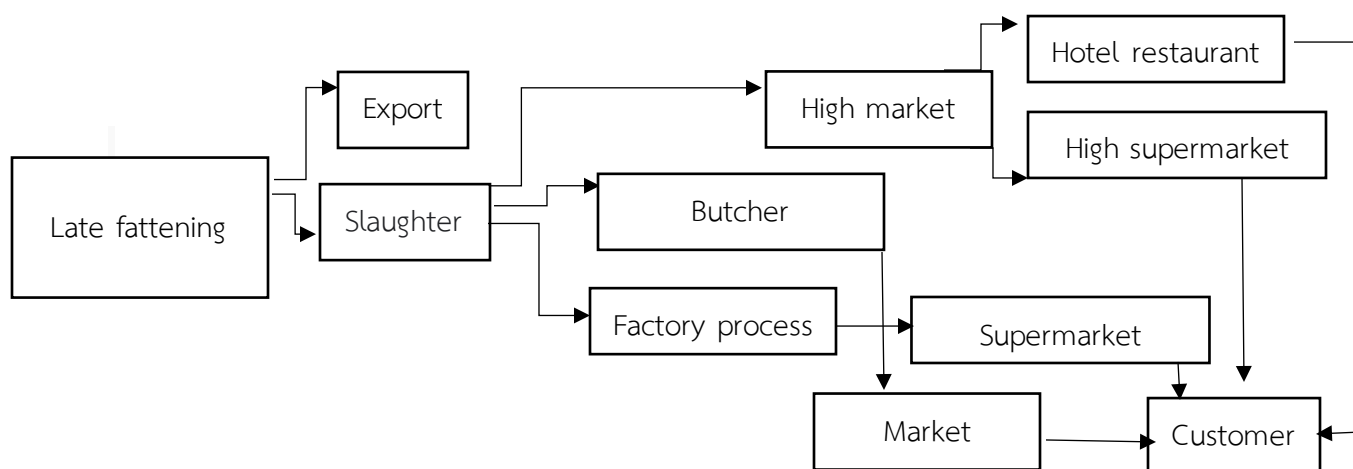
- ห่วงโซ่อุปทาน

Chart 5 แผนภาพห่วงโซ่อุปทานโคปลายน้ำ

- วิธีทางการตลาด

Chart 6 Diagram showing the way of marketing late cattle

ต้นทุนและผลตอบแทนจากการเลี้ยงโครูปแบบโคกลางน้ำและปลายน้ำ

Table 1 Cost and return of beef production of members of Phrae Beef Cattle Cooperative

Menu	Yearling cattle production	late cattle production
	percentage	percentage
Fixed cost	1.57	1.26
1. Housing depreciation	0.20	0.16
2. equipment depreciation	0.30	0.24
3. Breeder depreciation	-	-
4. Land using	1.03	0.03
5. investment opportunity	0.04	0.03
cost		
Variable cost	98.43	98.74
1. Concentrate	29.49	31.71
2. Roughage	-	-
3. Supplement	0.29	0.21
4. medical supplies	0.27	0.33
5. utility bills	0.24	0.19
6. transportation cost	1.43	0.86
7. fuel cost	0.31	0.25

8. grass planting cost	0.69	0.56
9. labor cost	5.40	4.56
Menu	Yearling cattle production	late cattle production
	percentage	percentage
10. repair cost	0.32	0.26
11. IVF	-	-
12. Breeder	59.76	59.49
13. short-term investment	0.21	0.30
opportunity cost		
total cost	100.00	100.00
cash cost	85.62	90.30
non-cash costs	14.38	9.70
total income	99.37	114.44
Revenue from the sale of calves	98.36	112.06
other income		
1. Selling cow dung	0.78	2.06
2. Enter agricultural plots	0.22	0.15
3. Dividend/average return	-	0.17
Income above cash costs	13.75	24.14
Income above all costs	-0.63	14.44
ROI	-0.63	14.44

Source: นลินี และคณะ (2564)

สรุป

การขุนโครูปแบบกลางน้ำและปลายน้ำมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ราคาตลาดของโค เนื้อรวมไปถึงราคาตลาดพืชอาหารสัตว์ และอาหารชั้น ดังนั้นการขุนโคเนื้อไม่มีวิธีที่ดีที่สุด ควรปรับเปลี่ยนวิธีการไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจัยส่งผลเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2546. **คำแนะนำการเลี้ยงโคขุน**. กรุงเทพฯ. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ขวลิต แก่นแก้ว, ศกร คุณวุฒิมุขิธรณ, มัทนา โอสหงส์ และ ธนาทิพย์ สุวรรณโสภี. 2555. “ต้นทุนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเลี้ยงปศุสัตว์ กร.ป.กลาง โพนยางคำ จำกัด” **วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร** 43 (1): 79-87

ณฤทธิ์ ไทยบุรี, สุนีย์ ตริมณี, ประจักษ์ เทพคุณ, สมนึก ลิมเจริญ. 2563. “การวิเคราะห์ ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงโคเนื้อปล่อยฝูงและแบบขังคอก ของเกษตรกรในจังหวัดนราธิวาส”. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์** 12 (2): 277-288

นันทนา ช่วยชูวงศ์, ชัยณรงค์ คันธพนิต, และ ปรรธนา พุกษะศรี. 2540 “การเปรียบเทียบสมรรถภาพการขุน ปริมาณและคุณภาพผลผลิต และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโคเนื้อ 5 พันธุ์ที่มีอยู่ในประเทศไทย”. **การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 35: สาขาสัตว สัตวแพทยศาสตร์ 3-5 กุมภาพันธ์ 2540**

นราวุธ ระพันธ์คำ, เรืองฤทธิ์ หาญมนตรี, ภัทร ไชยสมบัติ, ชนกันต์ ศรีลาพัฒน์ และ ลัดดาวัลย์ เลิศจันทิก. 2562. “การเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ของการเลี้ยงโคขุนในเขตจังหวัดสกลนคร”. **แก่นเกษตร** 47 (1): 871-876.

นลินี คงสุบรรณ, วันวสา วิโรจนารมย์, วิวัฒน์ พัฒนาวงศ์, จุฬากร ปานะถึก, สุบรรณ ฝอยกลาง และ อานนท์ ปะเสระกั้ง. 2564. “ต้นทุน ผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อคุณภาพ ของสมาชิกสหกรณ์โคเนื้อคุณภาพดีจังหวัดแพร่ จำกัด”. **การประชุมวิชาการ วิทยาการจัดการวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 10 และนานาชาติครั้งที่ 3 ภายใต้วหัวข้อ “การจัดการนวัตกรรมสู่การยกระดับเศรษฐกิจฐานราก” ณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม 22 กุมภาพันธ์ 2564 หน้า 646-656**

ภัทรกร ทศพงษ์. มปป. **Ruminant Production by Dr. Pattaraporn Tatsapong**. พิษณุโลก. ภาควิชาวิทยาศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศูนย์วิจัยและพัฒนา ธ.ก.ส., (มปป.). **บทวิเคราะห์สถานการณ์ราคาพืช/สัตว์เศรษฐกิจ**. ศูนย์วิจัยและพัฒนา ธ.ก.ส. <https://www.baac.or.th/file-upload/16310-1-P0222.pdf>

สุภาวดี แหยมคง. 2559. “ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรในอำเภอวัดโบสถ์ และอำเภอปทุมพิราม จังหวัดพิษณุโลก”. วารสารเกษตร 32 (3): 401-407

สุวรรณี กาญจนภูสิต, (2023, มกราคม 06). ราคาเฉลี่ยสินค้าปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้. กรมปศุสัตว์.
<https://dld.go.th/th/index.php/th/newsflash/310-costprice-cat>

หนังสือพิมพ์สื่อมวลชน, (2019, พฤศจิกายน 30). อาชีพนายฮ้อย ผลกระทบรายได้ของเกษตรกรไทยจากพ่อค้าต่างชาติ. หนังสือพิมพ์สื่อมวลชน.

<http://suemuanchonnews.com/blog/%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%9E%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%AE%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A2-%E0%B8%9C%E0%B8%A5%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%97%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2/>